

Skupinové myšlení a vývoj rozumu

Gregg Henriques

Před krátkou dobou jsem byl svědkem něčeho, co jsem považoval za vynikající příklad "politického skupinového myšlení" na mé univerzitě. Protože "pravda" politických názorů je nevyhnutelně spjata s vlastním postojem a politickými hodnotami, měl bych jasně říct, že moje politické názory jsou nalevo od středu, odpovídají spíše klasickému liberálnímu pohledu než modernímu progresivnímu. Obávám se také, že v univerzitní akademii příliš převládají levicové politické perspektivy. Jsem tedy členem heterodoxní akademie, která je výslovně znepokojena nedostatečnou politickou "názorovou rozmanitostí" v univerzitním prostředí. Kontextem byla fakultní diskuse, která následovala po znepokojivých událostech v Charlottesville, VA, které zahrnovaly pochod velkého počtu bílých nacistů. Nesli nacistické vlajky, a nakonec se dopustili strašlivého násilného činu, při kterém zahynul jeden nevinný protestující. Tato událost si získala pozornost celého státu. Na svém blogu Psychology Today v příspěvku o tom, proč jsem věřil prezidentu Trampovi jsem situaci komentoval. Jeho odpověď, že "na vině jsou obě strany", byla skličující. (Henriques, 2017). Tvrdil jsem, že pokud bychom se řídili jasným morálním kompasem, nebyla by možná taková reakce od nejvyššího vládního představitele. Příspěvek na blogu byl důvod, proč jsem byl požádán, abych se stal vedoucím účastníkem otevřené fakultní diskuse o důsledcích tohoto incidentu pro naše vysokoškolské prostředí. Stalo se to, alespoň z mého "středolevého" politického pohledu, že skupina liberálních profesorů se zapojila do diskuse. Ta se odvíjela od liberální silně "levicové" až k aktivistickému postoji. Který pokud by skutečně platil, byl by podle mého názoru vynikajícím příkladem strašlivého nebezpečí skupinového myšlení. Diskuse probíhala následovně. Po několika otevřených poznámkách jeden z profesorů poznamenal, že konzervativní komentáře a kritika v médiích se zdály být podlé a mimo mísu, takže obraz univerzitní akademie je "k nepoznání". Poté se ozvala afro americká profesorka, jedna ze dvou ve skupině. Zeptala se nás, jestli bychom nechtěli mít "opravdovou" konverzaci o rase. Mluvila o svých zkušenostech z James Madison. Univerzity (JMU), zejména od zvolení prezidenta Trumpa. Tvrdila, že na JMU jsou ve skutečnosti dvě kultury, jedna pro bílé a druhá pro černé, a že kultura JMU je v mnoha ohledech rasistická. Poté nabídla řadu historiků, kteří vysvětlovali pohled na důvody vzniku konfедераčních soch a na to, proč byly postaveny z velké části v době platnosti zákonů Jima Crowa. Mnohé z nich byly výslovně umístěny v blízkosti nebo v okolí černošských komunit, aby vyslaly jasný signál o zastrašování a rasistických postojích. Jeden z profesorů pak poznamenal, že je naší povinností jako profesorů pomáhat studentům uvědomit si, jak rasistická a sexistická naše společnost skutečně byla. Jak moc je třeba udělat víc pro vyrovnání podmínek. Poté se ozval "aktivista", který se sám označil za "aktivistu" a prohlásil, že profesori umí dobře mluvit, ale že je třeba jednat. Tvrdil, že musíme pochodovat nebo požadovat změnu. Nakonec vystoupil další aktivista-profesor a tvrdil, že je třeba vydat skutečné prohlášení. Navrhl, abychom založili petici za změnu názvu naší univerzity z Jamese Madisona na jméno otroka, který se zasloužil o svobodu. Nikdo nebyl přímo proti. Schůze se blížila ke konci a krátce nato bylo odročena.

Jedním z hlavních rysů skupinového myšlení je, že ve snaze demonstrovat harmonii a jednotu, lidé nedokážou zvážit alternativní pohledy. Nakonec se zapojí do hluboce problematického rozhodování. Z mé pozice na politickém spektru se v tomto případě stalo přesně to, co se stalo. Nejprve se objevila obecná připomínka, že "my" neuznáváme negativní způsoby, kterými konzervativci charakterizují "nás". To vytvořilo prvek skupinového myšlení my versus oni. Ospravedlnilo to představu, že "oni" nevědí, o co nám jde. Takže jim nepotřebujeme naposlouchat. Následně se objevila tvrzení, jako např. ta, která se týkala institucionálně rasistické kultury univerzity. To nemohlo být zpochybněno vzhledem ke kontextu a bezprostřední společenské dynamice. Poté byly předloženy důkazy o rasistické povaze kultury obecně. Poté zazněly návrhy týkající se našich rolí obecně. Jak vzdělávat

ostatní, jaké aktivní kroky podniknout k odstranění institucí, které historicky vznikly z naší rasistické minulosti, včetně očištění univerzity od asociací s otrokářem Jamesem Madisonem.

Ačkoli v tomto druhu myšlení jsou jistě prvky pravdy a logiky, je třeba si uvědomit, že logický řetězec byl zjevně slepý vůči mnoha skutečnostem. Za prvé konverzace, její obsah, proces a vývoj návrhů byly příkladem přesně takového myšlení, jaké se objevilo v průběhu diskuse. Myšlení, za které konzervativní političtí teoretici kritizují liberální akademii. Jinými slovy, bylo pozoruhodně ironické, že diskuse začala komentářem profesora o konzervativním tisku. Ten hovoří o "nerozpoznatelném" obrazu akademie. Skupina dál pokračovala v diskusi o argumentech a rétorice, na kterou si političtí konzervativci stěžují. Postupně se objevovala stále silnější a silnější tvrzení, že bychom se měli zříct zásadního symbolu univerzity a otce Ústavy Spojených států. Jaké jsou důsledky, pokud James Madison přestane být považován za hodného obdivu? Prakticky chyběly úvahy o důsledcích tohoto návrhu. Vezměme si, že to byl návrh, na odstranění sochy Robert E. Lee, který vyvolal první konfrontaci v Charlottesville. Poskytl by tak ospravedlnění pro organizovaný pochod bělošských nacistů a alternativní pravice. Můžeme si představit reakci na změnu názvu univerzity Otce Ústavy?

Ve skutečnosti byl prezident Trump ostře kritizován za to, že v souvislosti s odstraňováním konfедераčních soch položil otázku "Kdo je další, George Washington?". Odstranění Jamese Madisonsa a jeho nahrazení bývalým otrokem by znamenalo, že se musíme zcela očistit od jakýchkoli asociací s našimi "otci zakladateli". Ne nikdo ve skupině, včetně mě, na tyto věci neupozornil. Jediné, na co jsem se zmohl, byla následující poznámka: "Myslím, že bychom potřebovali mnohem více diskuse o těchto otázkách. Měli bychom zjistit, zda ve skupině panuje shoda ohledně kroků, které by mělo smysl přijmout." Proč jsem nevstal a důrazně neprotestoval a neřekl, že se diskuse zjevně vymkla kontrole? Síla sociálního vlivu ve skupině je nesmírně silná.

V této situaci bylo mnoho prvků, které ji činily zralou pro hodnocení z hlediska dynamiky skupinového myšlení. Konkrétně se jedná o to, že žijeme v hyperpolarizovaném politickém prostředí a došlo k vysoce emotivní a polarizující události. Akademie je poměrně liberální. Tato konkrétní událost a otevřená diskuse by byla atraktivní pro ty, kteří byli obzvláště liberální. Bylo potřeba uvědomit si naši společnou zodpovědnost i otázku podpory Trumpa a bílé rasy obecně.

Sociální psychologové již dlouho dokumentují empirickou realitu skupinového myšlení. (Turner & Pratkanis, 1998). Co však v takových analýzách zpravidla není přítomno je hlubší pochopení týkající se povahy lidského vědomí a sociálních vazeb. Motivace, takže důvody, proč jsou lidé tak náchylní ke skupinovému myšlení, jsou stanoveny jasně. Obecná kritika, kterou již dlouho vznáším vůči oboru psychologie, je zaměřena na absenci jednotného koncepčního rámce. Mé vědecké úsilí se věnuje sjednocení teorie psychologie (Henriques, 2003, 2011), která spojuje mnoho různých vláken. Bere v potaz související společenskovední perspektivy. Nabízí způsob, jak se na celek dívat uceleněji než současné roztržité uspořádání teorií.

Zbývající část této kapitoly se stručně zaměřuje na dvě klíčové myšlenky, které jsou součástí tzv. sjednocené teorie psychologie. Ta mapuje lidské vědomí i vývoj psychiky (včetně lidské kultury) První myšlenka, kterou se budeme zabývat, se nazývá hypotéza ospravedlnění. Poskytuje evoluční vysvětlení lidského vědomí a kultury. Poskytuje jasný rámec pro pochopení toho, proč lidé nepřicházejí vybaveni jako abstraktní, analytičtí rozumáři, ale ve skutečnosti fungují především jako sociálně motivovaní lidé - "dárči důvodů". Druhým rámcem je matice vlivu, která představuje mapu lidských vztahů, konkrétně sociálních motivací a emocí. Ty se projevují ve vztazích mezi lidmi. Intuitivně vedou lidi ve vztazích a sociálních výměnách. Tyto dva prvky společně zachycují složitou souhru mezi sociálním kontextem a tím, jak se lidé chovají. Jak ospravedlňují své jednání před sebou

samými a před ostatními. Poskytují nám obecnou optiku, ze které můžeme porozumět skupinovému myšlení a souvisejícím jevům.

Hypotéza ospravedlnění

Hypotéza ospravedlnění (Justification Hypothesis, JH) je ve skutečnosti několik vzájemně propojených myšlenek, a my zde zdůrazníme dva z jejích hlavních rysů. Zaprvé, jedná se o teorii původu lidského sebeuvědomění. Ta doplňuje klíčový chybějící článek. Za druhé, JH upřesňuje klíčové oblasti lidského vědomí a mapuje, jak jsou vzájemně propojeny prostřednictvím tzv. "tripartitního modelu".

Hypotéza ospravedlnění, původ lidského sebeuvědomění

Lidské vědomí bylo vždy zdrojem mnoha fascinací a záhad. Zda a jak vzniklo prostřednictvím evoluce a přírodního výběru, bylo kontroverzní od počátku evolučních modelů. V posledních několika desetiletích se objevila řada kousků evoluční skládačky. Mnoho vědců zdůraznilo, jak složité sociální interakce pohánějí evoluci vyšších forem života (inteligence u společenských savců). JH tyto perspektivy doplňuje a rozšiřuje prostřednictvím explicitního spojení mezi moderními designovými rysy člověka a jeho schopnostmi. Konkrétně JH poukazuje na to, jak jazyk změnil sociální prostředí, a to zejména tím, že dal vzniknout zásadně novému adaptačnímu problému. Adaptační problém, který se objevil s jazykovým prostředím, byl problém sociální závislosti.

Adaptivním řešením byl „tlumočník“ (viz Gazzaniga, 1998), který poskytoval ospravedlnění jednání, které zohledňovalo sociální vliv. Jinak řečeno s tím, jak se objevily lidské jazykové a kognitivní schopnosti, jednotlivci začaly klást otázky. Ty si vynucovaly zdůvodnění. Tím se sociálně psychologické prostředí rychle měnilo. To následně formovalo vývoj lidského sebeuvědomění do podoby "mentálního orgánu zdůvodnění" (Henriques, 2003).

Každý, kdo vychovával dítě ví, že děti se nejprve učí jednoduché příkazy s popisem předmětů (např. ne, mami, džus). Poté co získají určité mistrovství s popisným jazykem, dochází k proměně obvykle kolem druhého roku věku. Začnou klást otázky. JH předpokládá vznik schopnosti "ptát se a odpovídat".

Lidská evoluce otevřela zcela jinou fázi. Proč? Protože, ačkoli klást otázky je relativně snadné, odpovídat na otázky vyvolává zcela novou řadu problémů. Chcete-li pochopit, co mám na mysli, setkejte se s inteligentním člověkem, zvědavým čtyřletým dítětem, které objevilo "proč otázky": "Proč nejíme sušenky před večeří?"; "Proč plešatíš?"; "Proč je obloha modrá?". Jak takové děti snadno dokazují, klást otázky je mnohem snazší než odpovídat. Proto podráždění rodiče nakonec řeknou: "Tak to prostě je!".

Jakmile se jazyk překlopil z popisů a příkazů do formátu otázek a odpovědí, jednotlivci mohli být voláni k zodpovědnosti za to, proč věří a jednají tak, jak věří a jednají. Ačkoli šimpanz může jasně vyslat zprávu, že je naštvaný nebo vyděšený, bez symbolického jazyka je pro něj téměř nemožné komunikovat s ostatními.

Naproti tomu jazykové prostředí "otázek a odpovědí" znamená, že se lidé mohou ptát a být dotazováni na myšlenkové procesy spojené s jejich chováním. Otázky typu "Proč jsi to udělal?"; "Co ti dává ten pocit?" a podobně. Co ti dává právo se tak chovat?" a "Proč bych ti měl věřit?" si vynucují odpověď.

První základní tvrzení JH je, že jakmile se u lidí vyvinula schopnost používat jazyk v přístupu k myšlenkových vzorců druhých, pravděpodobně tak činili s velkou vervou. Nyní se zamyslete nad tím, proč jsou odpovědi na tyto otázky tak důležité. Pokud udeříte soudruha holí, záleží na tom, zda mu řeknete, že jste to udělal náhodou, nebo úmyslně. Pokud si vezmete více masa, než je váš poměrný díl, záleží na tom, jak toto jednání vysvětlíte. Pokud smlouváte s cizím člověkem, můžete získat více zdrojů. Zdůrazníte, proč jsou zdroje, které vyměňujete cenné a tak dále.

Druhým základním tvrzením je, že druhy vysvětlení, které lidé nabízejí pro své chování, mají reálné důsledky.

Třetím tvrzením je, že lidské zájmy se rozcházejí, což komplikuje výklad. To proces interpretace významně ovlivňuje. Pokud by se zájmy člověka vždy plně shodovaly se zájmy ostatních, bylo by sdělování důvodů svého chování především technickou záležitostí.

Co je tedy podle hypotézy ospravedlnění systém sebeuvědomění?

Je to jazykově založená část vaší mysli, která vypráví o tom, co se děje, proč se to děje a proč v daném kontextu děláte to, co děláte.

Tato formulace jasně předpovídá, že systém sebeuvědomování by měl být navržen tak, aby lidem umožňoval účinně zdůvodnit své jednání před ostatními způsobem, který při zachování všech stejných podmínek směřuje k maximalizaci sociálního vlivu.

Zkoumání některých charakteristik lidského sebeuvědomění, jak byly objasněny neuropsychologií, sociální, kognitivní a vývojovou psychologií, ukazuje, že existuje velké množství obecných psychologických výzkumů, které je s tímto tvrzením ve velkém souladu.

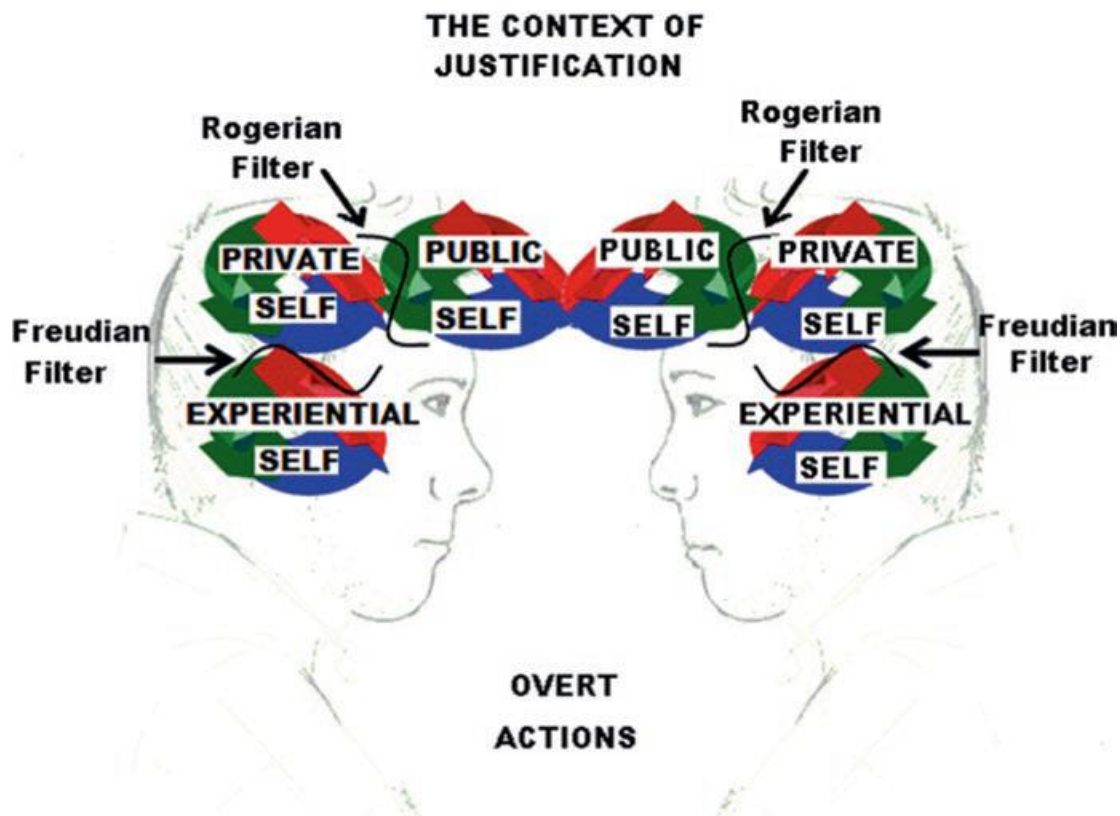
Konkrétně Henriques (2011) podává přehled o tom, že jak JH vysvětluje "tlumočnickou" funkci levé hemisféry, kognitivní funkce, disonanci, zkraslení ve prospěch sebe sama, zkraslení v motivačním uvažování, poznatky o rozdílech mezi oběma pohlavími, které se týkají výzkumu implicitních a explicitních postojů.

Souhrnně řečeno JH nám umožňuje získat správný rámec pro pochopení vývoje systému sebeuvědomění, a tím nám umožňuje zmapovat klíčové domény lidského vědomí a jejich vzájemné vztahy. To nám připravuje půdu pro to, abychom se mohli zabývat pojmem lidského já.

Aktualizovaný tripartitní model lidského vědomí

Hodnota hypotézy ospravedlnění nespočívá pouze v tom, že poskytuje věrohodný příběh o tom, proč se mohl vyvinout systém lidského sebeuvědomění. Vrhá také nové světlo na pochopení lidského vědomí. Například JH dává vzniknout "aktualizovanému" trojdílnému modelu lidského vědomí (obr. 2.1). Je to odkaz na aktualizovaný Tripartitní model. Rozděluje lidské vědomí na tři oblasti (prožitkový systém, systém soukromého sebeuvědomění

a veřejný systém sebeuvědomování). Ten je v některých ohledech paralelou Freudova slavného strukturálního systému sebeuvědomování. (Henriques, 2003) Jsou zde ale některé zásadní rozdíly. Prožitková část lidského vědomí je zcela odlišná od id dle Freuda. Není to nevědomý kotel sexu a agrese. Jde o primární procesní, prožitkový systém (viz Epstein, 1994). To znamená, že

je rychlý a relativně automatický. Každodenní vnímání nevyžaduje vědomé úsilí. Spíše jen otevřete oči a uvidíte svět kolem sebe. Struktura prožitkového systému je zčásti zářámována maticí vlivů. Ta je popsána v následující části. Prožitkový systém je součástí širší mysli, která se řídí pozitivními a negativními pocitovými stavy. Ty fungují tak, aby orientovaly jedince na hodnotné cíle a odklonily se od nich v případě nebezpečí. Část soukromého vypravěče se do jisté míry překrývá s Freudovým pojetím ega. Freudovo pojetí ega však bylo mlhavé. JH dosahuje jasnosti, protože přichází s explicitním evolučním popisem původu soukromého sebeuvědomění.

Soukromý vypravěč je reflexivní rozumový systém, který pomáhá orientovat se v prostředí a vztahovém světě. Je zřejmé, že není plně zformován při narození, ale vyvíjí se spolu se získáváním zkušeností. Vyžaduje kognitivní schopnost stát se objektem vlastního vyprávění.

Vyžaduje také schopnost symbolického jazyka, který poskytuje rámec. U malých dětí tento systém funguje tak, že se učí pravidla chování. V období dospívání se objevuje jako potenciálně oddělitelná identita, např. že dospívající může uvažovat o rozdílu mezi tím, jaký ve skutečnosti je, a tím kým by si přál být. Nakonec se u dospělých stává plnohodnotným vypravěčem s aktivním sebepojetím. A tak spřádá svůj životní příběh (viz McAdams, 2013). Díky svému ústřednímu zaměření na ospravedlňování a udávání důvodů v sociálním kontextu JH zdůrazňuje zásadní rozdíl mezi soukromou a veřejnou oblastí zdůvodňování. Každý, kdo náhodou veřejně sdílel myšlenku nebo čin, který měl být soukromý, rychle a silně pocítí tento rozdíl. Například na e-mailové konferenci jsem jednou omylem poslal zprávu, která měla být zpětnou vazbou jedinému člověku nikoliv celé skupině. Jakmile jsem stiskl tlačítko odeslat a uviděl, že se zpráva objevila na nástěnce, aby ji všichni viděli, projel mnou záchvěv strachu a úzkosti. Doslova jsem vyjekl. Rozdíl mezi soukromým a veřejným se stává velmi významným, když selžou bariéry, které by je měly oddělovat.

Jedním z nejsilnějších důkazů pro JH je způsob, jakým charakterizuje vztah mezi třemi oblastmi vědomí. Konkrétně zdůrazňuje přítomnost filtrů mezi prožitkovou a soukromou oblastí. Ty se nacházejí na hranici mezi prožitkovou a soukromou oblastí mezi soukromým a veřejným. Jedná se o "Freudovský", respektive "Rogeriánský" filtr. Jsou zřetelně zarámovány logikou JH, a proto jsou zde výslovně uvedeny.

1. Freudovský filtr (neboli filtr od prožitkového k soukromému) funguje tak, že se na něj lze navázat prostřednictvím procesu potlačování rušivých nebo problematických pocitů, představ nebo myšlenek. Odvádí od nich pozornost. Proč jsou určité podněty filtrovány? Podle hypotézy ospravedlnění je důvodem udržení konzistentního, relativně stabilního ospravedlňujícího narativu o sobě samém a v očích druhých. Ve své knize *Ego Defenses and the Legitimization of Behavior*,

Swanson (1988) poukázal, přesně na toto. Výslovně tvrdil, že bychom měli uvažovat o všech obranách ega jako o "ospravedlnění, která lidé předkládají sami sobě a druhým. Jsou vytvořena tak, aby je obránce ale i druzí lidé mohli přijmout".

(p. 159). Součástí filtru je také přesun pozornosti. Lze jej nazvat potlačením nebo řečeno behaviorální terminologií "vyhýbání se prožitkům". Takové prožitkové vyhýbání se je často podpořeno zdůvodněním, jako například "Nemá smysl, abych se cítil smutný, jen to vyvolává bolest."

2. Rogeriánský filtr (neboli filtr od soukromého k veřejnému) se vztahuje k míře, do jaké sdílíme nebo nesdílíme své vyprávění s ostatními. Odkazuje také na způsob, jakým sdílíme např. informaci. Kdykoli, když přemýšlíte o tom, zda sdílet či nesdílet nějakou část informací s jinou osobou nebo skupinou lidí, jedná se o příklad filtru ze soukromého na veřejné. JH tvrdí, že všichni máme významné zkušenosti s filtrováním našich myšlenek v závislosti na tom, kdo je publikum a co chceme, aby v nás vidělo.

Příklad, na který jsem odkazoval, týkající se e-mailu, který se omylem rozeslal celému skupině ukazuje, že tento proces filtrování neprobíhá jen mezi jednotlivci, ale týká se i celé skupiny.

Filtrování poukazuje také na to, jak se orientujeme v naší identitě pro různé publikum na různých úrovních lidského života. (Interakce, od sebe sama přes dyádu a malou skupinu až po úplnou veřejnou identitu). Když jsou deníky zapečetěny nebo jsou zavřené dveře či poznámky označeny jako "důvěrné", můžeme jasně vidět, jak funguje filtr od soukromého k veřejnému.

Tři oblasti vědomí nejsou jedinými aspekty na obr. 2.1. Nad dvěma obrázky je označen "Kontext zdůvodnění". Ten se vztahuje k síti symbolicky založených přesvědčení a hodnot, které poskytují interagujícím členům součinnostní společný referenční rámec pro jejich interakci. O kontextu lze uvažovat v rámci času a rozsahu. Rozsah se vztahuje k velikosti a měřítku kontextu, který je zvažován.

Teorie ekologických systémů Urieho Bronfenbrennera (1979) uvádí užitečný rámec pro zvažování rozsahu systému (zabýval se celospolečenským kontextem, zahrnoval i systémové souvislosti, biofyzikální ekologii a technologie kromě systémů zdůvodnění). Existuje také pojem jednání, který se vztahuje k zjevným činnostem každého jednotlivce.

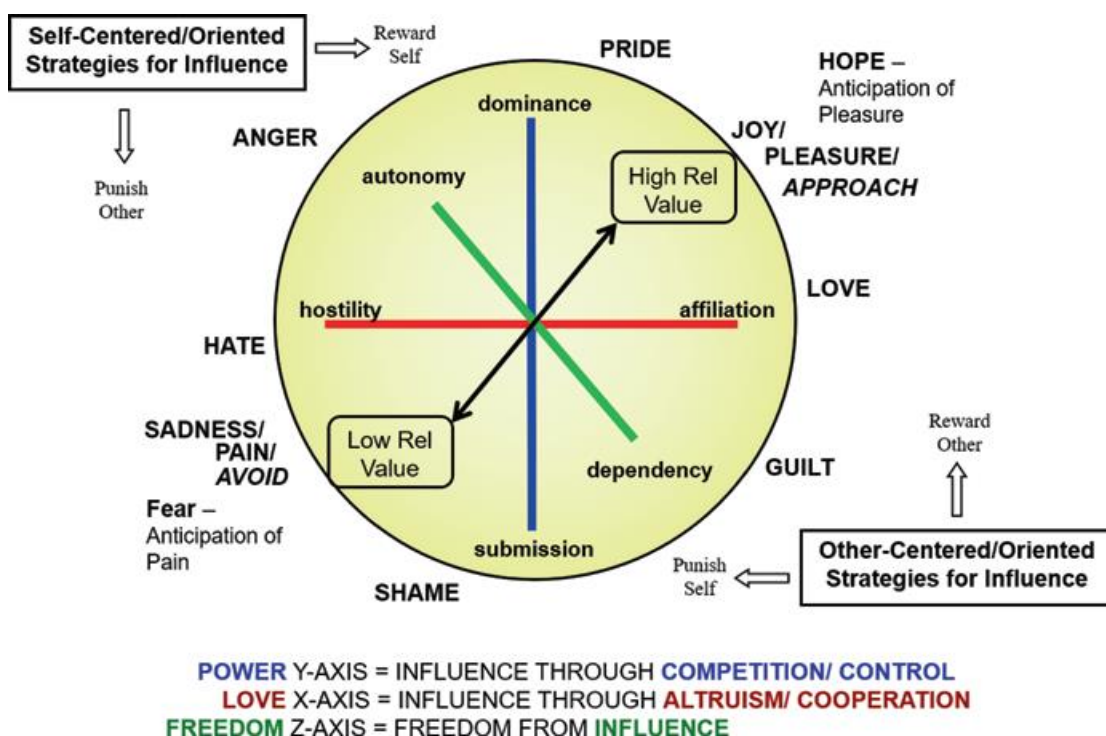
Matrice vlivu

Výše uvedený popis nabízí některé podrobnosti o doménách ospravedlnění (tj. soukromé a veřejné) a tvrdí, že lidé vytvářejí a žijí v kontextech ospravedlnění. Model však jasně nevyjadřuje, co přesně tento systém pohání. To znamená, odkud se bere energie, aby člověk ospravedlnil své jednání

určným způsobem? Sjednocená teorie psychologie na tuto otázku odpovídá v podobě Behaviorální Investiční teorie (BIT).

BIT předpokládá, že "systém mysl/mozek" se vyvinul jako výpočetní řídicí centrum, které vypočítává činy zvířete na základě energie, která je v něm obsažena. Investiční hodnotový systém je vybudovaný prostřednictvím přirozeného a behaviorálního výběru (nebo evoluce a učení) tak, že zvířata mají tendenci směřovat k "dobru" (které vyhledávají a přibližují se k němu) a vzdalují se "špatnému" (tomu se vyhýbají). Matrice vlivu je rozšířením BIT, aplikovaným na lidskou sociální motivaci a emoce. Vychází z mnoha výzkumů v oblasti psychologie osobnosti a sociální psychologie. (obr. 2.2) Nabízí mapu našich základních vztahových snah.

Matrice identifikuje jeden základní vztahový motiv a následně upozorňuje na několik dalších klíčových vztahových motivů.

Ty jsou různými způsoby spojeny se základním motivem vztahové hodnoty/společenského vlivu (RV-SI) Je znázorněn na středové diagonální čáře v diagramu, přičemž na jednom konci je vysoká vztahová hodnota a na druhém nízká vztahová hodnota. Tato linie se vztahuje především k míře, do jaké se cítíte známý a oceňovaný důležitými druhými (tj. rodinou, přáteli, milenci, skupinami, do kterých patříte). Z hlediska chování se vztahuje k míře, s jakou ji budou důležití druzí sdílet s vámi. (vaše zájmy, míra sociálního vlivu (linie RV-SI) Z tohoto pohledu jsou lidé nabiti energií, aby byli respektováni, ceněni, oceňováni, opečováváni nebo obdivováni. A jsou také „energizováni“ k tomu, aby se vyhnuli opakům (tj. aby byli odmítnuti, opovrhováni nebo ignorováni důležitými lidmi). Můžeme si všimnout, že těchto věcí se lidé obecně bojí a snaží se jim vyhnout. Rozsáhlá většina lidí vidí, že se jedná o hlavní témata jejich vztahového světa. Ačkoli RV-SI je základním motivem, můžeme jít dále a tvrdit, že existují různé způsoby, jak se lidé snaží uspokojit své potřeby RV-SI. Existují dva "konkurenční" (nebo vertikální) způsoby. Jedním z běžných a přímo konkurenčních způsobů je síla. Moc ve formě přímé nadvlády, vedení a kontroly nad ostatními je způsob, jak si zajistit společenský vliv. Další konkurenční vztahový proces, který však je spíše nepřímý, je úspěch. Úspěch se vztahuje k

dosažení ukazatelů dovedností a postavení, které jsou ve společnosti nebo skupině ceněny. Tyto dva motivy (tj. přímý a nepřímý konkurenční vliv) jsou znázorněny svislou čarou. Existují také dvě formy pozitivního "horizontálního" nebo kooperativního vztahu k získávání sociálního vlivu a vztahové hodnoty. Tyto motivační síly a druhy vztahů zahrnují afilii a spojování vlastních zájmů se zájmy ostatních. Jednou z forem afilačního motivu je tzv. sounáležitost, která se vztahuje k příslušnosti k určité skupině (náboženské, národnostní). Pokud např. s potěšením fandíte nějakému sportovnímu týmu nebo s ním cítíte blízkou sounáležitost, můžete se s ním spojit.

Dalším afilačním pudem je intimita. To zahrnuje nechat se druhými o sobě více dozvědět a spojit se s nimi na mnohem osobnější úrovni. Intimita zahrnuje odbourání veřejných filtrů a autentické sdílení, aby se umožnilo skutečnější spojení zájmů a soukromých pocitů.

Identifikovali jsme základní vztahový motiv (RV-SI) a čtyři běžné vztahové snahy (úspěch, moc, sounáležitost a intimita). Další dvě společné vztahové snahy jsou nezávislost a sebedůvěra. Ačkoli jsme jasně sociálními zvířaty a hluboce usilujeme o spojení a uznání, platí také, že potřebujeme oddělenost a individualizaci, abychom se ubránili úplné závislosti na rozmarech, touhách a názorech druhých. Do té míry, do jaké jedinec propaguje svou soběstačnost, snižuje svou potřebu uznání a spojení. Nebo se snaží vybočit z trendu, vzepřít se společenským normám a razit si vlastní jedinečnou cestu. Je to pro něj forma zapojení do autonomních snah. A konečně existují vztahové "strategie vyhýbání se", kdy se jedinci snaží vyhnout negativním důsledkům snahy o dosažení přístupu.

Jednou z takových vyhýbavých strategií je podřizování se nebo vzdávání se v soutěži. Mnoho jedinců trápí zahanbující myšlenky o tom, jak jsou méněcenní. Kořenem tohoto chování je to, že se tyto lidé snaží vyhnout soutěži nebo konfliktu, který by pak způsobil, že by ztratili respekt nebo se ztrapnili. Stud a podřizovanost jsou o vyhýbání se vztahovým konfliktům a soutěžení. Snaží se vyhnout nepřátelství a opovržení (a často se také pak ospravedlňuje moc). Jedná se o strategie vyhnout se zradě a kontrolovat druhé. Odstranit jakýkoli pocit závazku vůči nim. V existujících afiliativních vztazích používáme hněv a nepřátelství, abychom připomněli nám blízkým osobám jejich závazky vůči nám a odstranili nebo snížili jejich tendenci zradit nás. Nebo je používáme k tomu, abychom se od nich vzdálili poté, co máme pocit, že nás zradili a my s nimi již nemůžeme mít důvěrný vztah.

Důsledky pro porozumění skupinovému myšlení a dalších souvisejících jevů

Proč lidé věří tomu, čemu věří? Jak sociální dynamika ovlivňuje to, jak lidé uvažují? Proč by skupina lidí, která řekne v průměru levicově orientovanou "8" na politické škále od 1 do 10, přišla s politickým "řešením", které by bylo jednotlivci mimo tuto skupinu hodnoceno známkou "11"? Empirické prvky, které přispívají ke skupinovému myšlení, jsou dobře zdokumentovány.

Když je na skupinu vyvíjen tlak, aby určitým způsobem reagovala. Když existuje silná potřeba jednoty, často podněcovaná tím, že se skupina identifikuje proti „jiné“ skupině. Když jsou přítomny emoce. Když je charismatický vůdce, který chce, aby se určité věci uskutečnily. Pak je připravena půda pro skupinové myšlení. Na co však tato empirická zjištění neodpovídají, jsou následující konečné otázky. Proč lidé věří, cítí a jednají tímto způsobem? Nejsou modely týkající se architektury lidské mysli nebo její motivace, které by jasně vymezily, proč se tyto procesy odehrávají. Právě tuto druhou mezeru řeší kombinace matic vlivu a ospravedlnění. Když se tyto modely vezmou dohromady, zcela jasně říkají, že člověk není chladným analytickým procesem, jehož cílem je přijímat informace a vypočítávat je. Lidské vědomí se spíše řídí potřebou sociálního vlivu a vztahové hodnoty a specifitějšími potřebami,

kteře se týkají moci a úspěchu nebo sounáležitost a intimity nebo vyhýbání se ztrátě důvěrných vztahů.

Lidské vědomí funguje především jako společenský systém, který hledá osobně a veřejně společensky ospravedlnitelné cesty k legitimizaci jednání. Pokud toto chápeme jako základní model, podle něhož lidé fungují, pak fenomén skupinového myšlení spolu s mnoha dalšími sociálními psychologickými procesy, se stanou snadno pochopitelnými.

References

- Bronfenbrenner, U. (1979). *The ecology of human development: Experiments by nature and design*. Cambridge, MA: Harvard University Press.
- Epstein, S. (1994). Integration of the cognitive and the psychodynamic unconscious. *American Psychologist*, 49, 709–724.
- Gazzaniga, M. S. (1998). *The mind's past*. Berkeley, CA: University of California Press.
- Henriques, G. R. (2003). The tree of knowledge system and the theoretical unification of psychology. *Review of General Psychology*, 7, 150–182.
- Henriques, G. R. (2011). *A new unified theory of psychology*. New York: Springer.
- Henriques, G. R. (2017, August). A moral compass for troubling times. *Theory of Knowledge on Psychology today*. Retrieved February 14, 2019, from <https://www.psychologytoday.com/us/blog/theory-knowledge/201708/moral-compass-troubling-times>.
- Lilla, M. (2017). *The once and future liberal: After identity politics*. New York: Harper Collins.
- McAdams, D. P. (2013). The psychological self as actor, agent, and author. *Perspectives on Psychological Science*, 8, 272–295.
- Swanson, G. E. (1988). *Ego defenses and the legitimation of behavior*. New York: Cambridge University Press.
- Turner, M. E., & Pratkanis, A. R. (1998). Twenty-five years of groupthink theory and research: Lessons from the evaluation of a theory. *Organizational Behavior and Human Decision Processes*, 73(2–3), 105–115. <https://doi.org/10.1006/obhd.1998.2756>